

bul 1995); *İslâm'da Kılık-Kıyafet ve Örtünme* (İstanbul 1987).

Uygulama ve Kanunlaştırma. Muhammed Kadri Paşa, *Mürşidü'l-ḥayrân ilâ ma'rifeti aḥvâli'l-insân* (Dimaşk 1981) ve *el-Aḥkâmü's-şer'îyye fi'l-aḥvâli's-şahsiyye* (Kahire, ts.); Abüssettâr Âdem, *eş-Şer'atü'l-İslâmiyye ve'l-kânûnü'l-medeniyyü'l-Mısrî* (Kahire 1969); Mahmûd Âtîf el-Bennâ, *Nizâmü'z-zekât ve'd-ḍarâ'ib fi'l-memleketi'l-'Arabîyyeti's-Su'ûdiyye* (Riyad 1983); Subhî Mahmesânî, *el-Evḍa' u't-teşri'îyye fi'd-düveli'l-'Arabîyye mâzîhâ ve ḥâzîruhâ* (Beyrut 1972); Norman Anderson — Noel d. Coulson, *Islamic Law in Contemporary Cultural Change* (Lahore 1979); Norman Anderson, *Islamic Law in Africa* (London 1954), *Islamic Law in the Modern World* (New York 1959), *Family Law in Asia and Africa* (New York 1967), *Law Reform in the Muslim World* (London 1976) ve *Islam in the Modern World* (Leicester 1990); C. A. Hooper, *The Civil Law of Palestine and Trans-Jordan* (Jerusalem 1933); M. Khadduri — H. J. Liebesny (ed.), *Law in the Middle East* (Washington 1955); Abul Husain, *The History of Development of Muslim Law in British India* (Calcutta 1934); G. H. Bousquet, *Du droit musulman et de son application effective dans le monde* (Algiers 1949) ve *Précis de droit musulman principalement malékite et algérien* (I-II, Algiers 1959-1960); Aziz Ahmad, *Islamic Law in Theory and Practice* (Lahore 1956); Babu Ram Verna, *Mohammedan Law in India and Pakistan* (Allahâbâd 1959); Erwin Rosenthal, *Islam in the Modern National State* (Cambridge 1965); S. Vesey — E. Fitzgerald, *Muhammadan Law* (London 1931); M. Morand, *Études de droit musulman et de droit coutumier berbère* (Algiers 1931); James Piscatori — George S. Harris (ed.), *Law Personalities and Politics of the Middle East*

(Washington 1987); Amin Ahsan Islahi, *Islamic Law Concept and Codification* (Translated by S. A. Rauf, Lahore 1979); H. A. R. Gibb, *Modern Trends in Islam* (Chicago 1947); S. D. Goitein — A. Ben Shemesh, *Muslim Law in Israel* (Jerusalem 1957); Abu A'la Maudoodi, *The Islamic Law and its Introduction in Pakistan* (Karachi 1955); Aharon Layish, *Women and Islamic Law in a Non-Muslim State* (New York 1975); Robert H. Eisenman, *Islamic Law in Palestine and Israel* (Leiden 1978); Asaf A. A. Fyze, *The Importance of Muhammadan Law in the Modern World* (Ahmedâbâd 1965), *Cases in the Muhammadan Law in India and Pakistan* (Oxford 1956) ve *The Reform of Muslim Personal Law in India* (Bombay 1971); C. Ramesh Ghosh, *Constitutional Developments in the Islamic World* (Calcutta 1941); Ahmad İbrahim, *Islamic Law in Malaya* (Singapore 1965); Tahir Mahmood, *Family Law Reform in the Muslim World* (Bombay 1972), *The Muslim Law of India* (Allahabad 1980) ve *Personal Law in Islamic Countries* (Delhi 1983); S. M. Amin, *Islamic Law and its Implications for the Modern World* (Glasgow 1989), *Islamic Law in the Contemporary World* (Glasgow 1985), *Middle East Legal Systems* (Glasgow 1985) ve *Law and Justice in Contemporary Yemen* (Glasgow 1987); R. Hasan Gilani, *The Reconstruction of Legal Thought in Islam* (Lahore, ts.); A. Mohamad el-Sheikh, *The Applicability of Islamic Penal Law (Qisas and diyah) in the Sudan* (Philadelphia 1986); L. Rosen, *The Anthropology of Justice Law as a Culture in Islamic Society* (Cambridge 1989); M. B. Hooker, *Islamic Law in South-East Asia* (Oxford 1984); Shahla Haeri, *Law of Desire Temporary Marriage in Iran* (London 1989); Aziz al-Azmeh (ed.), *Islamic Law Social and Historical Contexts* (London-New York 1988); Daisy Hilse Dwyer (ed.),

Law and Islam in the Middle East (New York 1990); Allan Christelow, *Muslim Law Courts and the French Colonial State in Algeria* (Princeton 1985); Ann Elizabeth Mayer (ed.), *Property Social Structure and Law in the Modern Middle East* (Albany 1985); Jamal J. Nasir, *The Status of Women Under Islamic Law and Under Modern Islamic Legislation* (London 1990); Mohamed Farouk Rateb, *Civil Rights in the Light of Islamic Legislation* (Cairo 1988); John Donohue — John Esposito (ed.), *Islam in Transition: Muslim Perspectives* (Oxford 1982); Ebü'l-Ulâ Mardin, *Medenî Hukuk Cephesinden Ahmet Cevdet Paşa* (İstanbul 1946); Osman Öztürk, *Osmanlı Hukuk Tarihinde Mecelle* (İstanbul 1973).

BİBLİYOGRAFYA :

G. Pfanmüller, *Hanbuch der Islam-Literatur*, Berlin-Leipzig 1923, s. 235-255; J. Schacht, *An Introduction to Islamic Law*, Oxford 1964, s. 215-285; O. Spies — E. Pritsch, *Klassisches Islamisches Recht*, Leiden 1964, s. 220-343; N. P. Aghnides, *An Introduction to Mohammedan Law and a Bibliography*, Lahore 1969, s. 157-196; *Arab Culture and Society in Change* (nşr. Center for Study of the Modern Arab World, Saint Joseph's University), Beirut 1973, s. 221-239; G. Meiseles, *Reference Literature to Arabic Studies*, Tel-Aviv 1978; C. L. Geddes, *Guide to Reference Books for Islamic Studies*, Denver 1985, s. 133-140; Hayreddin Karaman, *İslâm Hukuk Tarihi*, İstanbul 1989, s. 314-384; S. R. Silverburg, *Middle East Bibliography*, London 1992, tür.yer.; Mahammed Haroo, *Muslims of India*, Delhi 1992, s. 15-29, 64-77; L. al-Zwaini — R. Peters, *A Bibliography of Islamic Law 1980-1993*, Leiden 1994; *Index Islamicus 1905-1994*; W. B. Stein, "Bibliography of Mohammedan Law", *Law Library Journal*, XLIII, Chicago 1950, s. 16-21; John Makdisi, "Islamic Law Bibliography", a.e., LXXVIII (1986), s. 103-189; Zafarul Islam, "A Bibliography on Islamic Law in English", *MWBR*, XI/1 (1990), s. 62-69; XI/2 (1991), s. 61-77; XI/3 (1991), s. 59-76; Ahmet Yaman, "İslâm Hukuk Literatürünün Ortaya Çıkışı, Gelişmesi ve 1980 Sonrası İçin İslâm Kamu Hukuku Edebiyatına İlişkin Arapça Bir Bibliyografya Denemesi", *Diyanet Dergisi*, XXXI/3, Ankara 1995, s. 107-128.

ALİ BARDAKOĞLU

Sultan
III. Osman
devrine ait
1168'de (1754-55)
basılan
beş findik
ve üç findik
altınları
(İstanbul
Arkeoloji
Müzesi,
Teşhir,
nr. 1819, 1820)

FIKRA

(bk. LATİFE).

FINDIK ALTINI

III. Ahmed zamanında
basılan altın para.

Fındıklı, fındıkiyye adlarıyla da bilinen fındık altını, III. Ahmed'in tahta çıktığı (1703) yıllarda kalpazanlar tarafından etrafi kırılarak ve ayarı eksiltilerek pi-

yasaya sürülen şerifi altının yerine basılmıştır. 1128 (1716) yılında "cedid zer-i İslâmbol" adıyla darbedilen yeni altın para da halk arasında "İstanbul altını" veya "zencirli" diye anılmaktaydı. Bunların Mısır'da basılanlarının tarihleri üzerine "sene" kelimesi de eklenmişti. Zamanla kenarlarına çepeçevre konulan nokta veya habbeler findığa benzetildiği için bu altınlara findık altını denmeye başlandı. Bunlar 23 ayar ve 1 dirhem (3,4575 gr.) ağırlığında olup İstanbul'da bir ara "Mısır zencirlisi" adıyla anıldılarsa da findık veya findıklı tabiri giderek yaygınlık kazanmıştır. Hatta I. Mahmud (1730-1754) ve III. Osman (1754-1757) zamanlarında kesilen büyük boydaki altınlar kaçır adetlik ise ona göre "bir buçuk findık", "çifte findık", "üç findık" ve "beş findık" gibi isimler aldılar.

III. Mustafa zamanında (1757-1774) findık altını daha da yaygınlaştı. Bu sırada kesilmiş olan altınların ağırlık ve ayarı eskisi gibi olup yalnız süsleri Fransız tesiriyle rokoko tarzında idi. Bunlara "Sultan Mustafa altını" da denildi. 1788'de meskûkât rayiçleri belirlenirken findık altınına 5 kuruş rayiç konuldu. Gerek III. Ahmed döneminde gerekse ondan sonraki zamanlarda kesilen büyük altınların Osmanlı Devleti'nin her yerinde, Afrika ve Hindistan'ın bazı şehirlerinde ziyet olarak büyük değeri vardı. İyi halde korunmuş olanların dirhemi 1 Osmanlı altınına kadar yüksek fiyatlarla satılırdı.

III. Selim zamanında (1789-1807) gümüş meskûkâtın değeri bir kat daha düştüğü için altınların değerinin yükseltilmesi icap etti. Malî sıkıntıyı azaltmak gayesiyle findık altınlarının ağırlığı korundu ve ayarı da 22'de bırakıldı. IV. Mustafa döneminde (1807-1808) kesilen findıklar 1 dirhem ve çeyreği de 4 kırttı. II. Mahmud devrinde (1808-1839) altın meskûkâta yeniden değer konulurken findık altınının da rayiçi artırıldı. 1812 yılında findık altını 9 kuruş oldu. "Findık rub'iyesi" denilen çeyreğinin ise 2,5 kuruş rayiçi olduğu halde taşrada 3 kuruşa satıldığından 10 para zam yapılarak 110 para (2 kuruş 30 para) değerinde olduğu ilân edildi. 1822'de Osmanlı ve ecnebi altın meskûkâtının tekrar gözden geçirilmesi zureti ortaya çıktı. Yeni tarife yapılarak findık altınının 11 kuruştan, çeyreğinin de 3 kuruştan satılmasına karar verildi. II.

Mahmud'dan sonra ise findık altını kesilmesine son verildi.

BİBLİYOGRAFYA :

Vâsif, *Tarih*, II, 143; Şânizâde, *Tarih*, I, 242; II, 161; IV, 52; Cevdet, *Tarih*, XII, 54; S. Lane-Poole, *The Coins of the Turks in the British Museum*, London 1883; İsmâil Galib, *Takvîm-i Meskûkât-ı Osmâniyye*, İstanbul 1307, s. 274, 299, 328-329, 333-334, 348, 408-409; Süleyman Südi, *Usûl-i Meskûkât-ı Osmâniyye ve Ecnebiyye*, İstanbul 1311, s. 71-73; Hasan Ferid, *Nakd ve İtibâr-ı Mâlî*, İstanbul 1330, s. 205, 207-209; E. V. Zambaur, "Findıklı", *İA*, IV, 622.

İBRAHİM ARTUK

FINDIKLI CAMİİ

(bk. MOLLA ÇELEBİ KÜLLİYESİ).

FINDIKLILI MEHMED AĞA

(bk. SİLÂHDAR MEHMED AĞA).

FINDIKOĞLU, Ziyaeddin Fahri

(1901-1974)

Son devir sosyologlarından,
iktisatçı ve fikir adamı.

Erzurum'a bağlı Tortum'un Çamlıyamaç köyünde doğdu. Babası Halil Fahri Bey, annesi Fatma Zehra Hanım'dır. Çocukluk döneminin Doğu Anadolu'nun göç yıllarına rastlaması ve babasının kadılık görevi sebebiyle öğrenimi sırasında sık sık yer değiştirdi. İlk öğrenimini Erzincan ve Hakkâri'de yaptı; ortaokulu Malatya ve Kayseri'de okudu; 1918'de İstanbul Gelenbevi Lisesi'ni, 1922'de de Posta Telgraf Mekteb-i Âlisi'ni bitirdi. Aynı yıl Dârülfünun Edebiyat Fakültesi'ne girdi; bir yandan felsefe tahsili yaparken bir yandan da Posta Telefon Telgraf (PTT) idaresinde çalıştı. Mezun olduktan sonra Erzurum, Sivas ve Ankara liselelerinde felsefe, sosyoloji ve edebiyat öğretmenliği yaptı (1925-1929). 1930'da açılan bir imtihanı kazanarak doktora yapmak üzere Fransa'ya gönderilen Findıkoğlu, Strasbourg Üniversitesi'nin felsefe bölümünde ikinci lisans öğrenimini tamamladı; bu arada Ziya Gökalp'le ilgili doktora çalışmasını ilerletti. 1934'te Türkiye'ye dönerek İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde felsefe ve ahlâk doçenti olarak göreve başladı. Aynı sene, yaklaşık kırk yıl yayın hayatında kalan *İş* (daha sonra *İş ve Düşünce*) dergisini kurdu. Tekrar Strasbourg'a giderek *Ziya Gökalp, sa vie et sa socio-*

logie (Paris 1935) başlıklı doktora tezini tamamladı ve ardından Edebiyat Fakültesi'ndeki görevine döndü (1936). Öğrenim yıllarında en çok Mehmed İzzet'in tesirinde kaldı. 1933'te Türkiye'ye gelen Alman profesörleriyle, özellikle Kessler'le yakınlık kurdu ve iş birliği yaptı. Fransa'daki hocalarından bilhassa Halbwechs, Charles Blondel ve Pranides'in düşüncelerinden faydalandı.

Edebiyat Fakültesi'nden ayrılıp aynı üniversitenin İktisat Fakültesi'ne geçen Findıkoğlu 1942'de sosyoloji profesörü, 1958'de ordinaryüs profesörü oldu. 1947-1949 yılları arasında İktisat Fakültesi dekanlığı yaptı; ayrıca İktisat ve İctimaiyat Enstitüsü ile Gazetecilik Enstitüsü müdürlüklerinde de bulundu. 1972 yılında emekliye ayrılincaya kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde kürsü başkanlığını sürdürdü. 16 Kasım 1974'te İstanbul'da öldü.

Findıkoğlu, Hilmi Ziya Ülken'le birlikte, Türk sosyolojisinde Ziya Gökalp ve Prens Sabahaddin ile başlatılabilecek zincirin, hocası Mehmed İzzet'ten sonra gelen halkasını oluşturur. Ayrıca hem akademik ve öğretim faaliyetleri, hem de teşkilâtçı çalışmalarıyla Türk folkloru alanındaki araştırmacıların da önde gelen isimlerindedir. Akademik çalışmaları yanında öğretmenliğe başladığı yıllardan itibaren gerek Anadolu gerekse İstanbul gazete ve dergilerinde yayımladığı yüzlerce ilmî ve popüler yazı, halkla ve öğrencileriyle sürekli ve samimi ilişkileri onun dikkate değer özelliklerindedir. Bu arada Marksist felsefeye yönelttiği ciddi tenkitler, öz Türkçecilik aleyhinde yazdığı yazılar, köy enstitülerine karşı açtığı mücadele vb. faaliyetleriyle aktüel meselelerle de yakından ilgilenmiş, bu meselelerde millî bakış açısının oluşması ve genişlemesine katkıda bulunmuştur.

Ziyaeddin Fahri
Findıkoğlu